

Nr 117.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1922 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel för Sveriges deltagande i det internationella arbetet för Europas ekonomiska återuppbyggande.

(4:de avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 12 maj 1922 dagtecknad proposition (nr 262) har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att Kungl. Maj:t må förbinda svenska staten att intill en kostnad av 9 miljoner kronor deltaga i det internationella arbetet för Europas ekonomiska återuppbyggande, *dels ock* bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla statsobligationer eller kontanta medel till det belopp, som erfordras för fullgörande av de förbindelser Kungl. Maj:t sålunda kan komma att ikläda staten.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Efter att hava erinrat om vad som tidigare från Sveriges sida åtgjorts med anledning av det av världskriget föranledda svåra läget för vissa stater, anför departementschefen följande:

»De beslut och åtgärder, som jag nu berört, hava haft till direkt syfte att mildra nödtillståndet inom vissa länder. Vid konferensen i Genua har emellertid frågan om åtgärder i vidare omfattning för avhjälpande av krigets skadeverkningar upptagits till behandling. I nu förevarande sammanhang torde jag endast behöva ingå på de ifrågasatta åtgärder, som kräva beslut av den nu samlade riksdagen, nämligen vårt lands medverkan till upprättandet av ett internationellt institut

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 6 saml. 59 häft. (Nr 117.)

jämte anslutna nationella institut för deltagande i verksamheten för Europas ekonomiska återuppbyggande. Beträffande detta ämne torde jag först få återgiva följande genom svenska delegationen vid Genua-konferensen utarbetade promemoria.

P. M.

angående ett centralt internationellt finansinstitut (Central International Corporation).

I anslutning till de förhandlingar som fördes mellan de allierade makterna i Cannes i januari 1922 sammankallades på engelskt initiativ den 21 februari 1922 i London representanter för Belgien, England, Frankrike, Italien och Japan för att överlägga om bildandet av finansföretag i olika länder, vilka skulle medverka till Europas ekonomiska återuppbyggande. Vid följande sammanträden tillkallades representanter för Tyskland och Danmark varjämte i konferensen deltog icke officiella ombud för Amerikas Förenta Stater.

Konferensens arbeten avslutades den 25 februari och gävo i huvudsak följande resultat.

De delegerade beslöto till en början söka på lämpligt sätt medverka till upprättandet av inhemska finansinstitut (National Corporations) i olika länder, vilka företag skulle sinsemellan samarbeta och gemensamt ansluta sig till ett centralt internationellt institut (The Central International Corporation), som skulle bildas i London. Det huvudsakliga syftet för institutens verksamhet skulle vara att undersöka möjligheten att upptaga arbete för Europas ekonomiska rekonstruktion och att lämna sin medverkan till finansierandet av företag för sådant ändamål. Institutet skulle i möjligaste mån samarbeta med andra syndikat och företag och icke eftersträva någon monopolställning.

Enär valutasvårigheter förhindrade bildandet av ett enda institut, nödvändiggjordes upprättandet av nationella företag. Syftet vore emellertid att de nationella instituten skulle i möjligaste mån arbeta såsom en enhet under kontroll av det centrala internationella institutet, i vilket alla de nationella instituten skulle vara aktieägare och i vars styrelse de skulle representeras. För sådant ändamål skulle en överenskommelse träffas i överensstämmelse med det förslag, som godkänkts av konferensen. De närmare bestämmelser för bildandet av det engelska nationella institutet (British National Corporation), som även fastställts av konferensen, skulle vara grundvalen för bildandet av motsvarande företag i övriga länder, med nödig hänsyn till de ändringar som förutsattes av lagstiftningen i varje särskilt land.

De nationella institutens samlade kapital skulle i första hand bestämmas till motsvärdet av £ 20,000,000, varav 25 procent skulle omedelbart inbetalas. I den mån så vore nödvändigt, skulle statsgaranti påkallas för att möjliggöra uppbringandet av nämnda kapital. Centralinstitutets begynnelsekapital skulle bestämmas till £ 2,000,000 och tillskjutas av de nationella instituten

genom inbetalning av omkring 10 procent av dessa företags begynnelsekapital. Centralinstitutet komme att befrias från engelsk beskattning.

Följande länder hade inbjudits att vardera tillskjuta 20 procent av det föreslagna kapitalet av £ 20,000,000, nämligen Belgien, England, Frankrike, Italien och Tyskland. Desutom skulle följande länder inbjudas att delta, nämligen Amerikas Förenta Stater, Danmark, Japan, Nederländerna, Schweiz och Tjeckoslovakien. Det kapital med vilket sistnämnda länder skulle medverka vore avsett att minska de förstnämnda ländernas andelar proportionellt eller på sätt centralinstitutets styrelse beslöte. Centralinstitutets direktion ägde medgiva, om så befunes nödvändigt, andra länder att delta i företaget och att i sådant fall eventuellt vidtaga åtgärder för totalkapitalets ökande.

Så snart tre länder vore i tillfälle att bilda sina nationella institut och anskaffa kapital för ändamålet skulle de nationella instituten i nämnda länder ävensom centralinstitutet upprättas. Respektive regeringar skulle anmodas att träffa anordningar för att snarast möjligt giva de nationella instituten de erforderliga garantierna, så att dessa kunde bildas och börja sitt arbete utan dröjsmål.

Konferensens medlemmar hyste enhälligt den uppfattningen, att instituten icke skulle bedriva affärsverksamhet med eller i något land som icke: a) erkände alla offentliga skulder och förbindelser, som staten tidigare iklätt sig eller komme att ikläda sig ävensom förbunde sig att återställa eller, om återställelse ej kunde ske, att ersätta alla utländska intressenter för förlust eller skada, som föranletts därav att egendom konfiskerats eller undanhållits ägarer, b) genomförde ett rättsligt system som opartiskt skyddade och gäve gälande kraft åt kommersiella och andra avtal, c) gäve trygghet för handelsutövande.

Enligt det ovan berörda förslaget till överenskommelse mellan centralinstitutet och de nationella företagen, skulle de senare icke utföra andra affärer än sådana, som godkänts av centralstyrelsen, varemot det nationella företags representant i denna styrelse skulle kunna avböja att för sitt företags vidkommande medverka i affärer, som han av någon anledning ej funne lämpliga.¹

I det förslag till uttalanden, som för Genuakonferensen utarbetats av de allierades experter i London, förekom även hänvisning till de nu berörda förhandlingarna för bildande av här ifrågavarande finansföretag. Frågan blev föremål för behandling inom den kommission, som i Genua tillsattes för diskussion av de finansiella frågorna. Denna kommission har föreslagit konferensen följande uttalande i ämnet.

»För att underlätta det omedelbara samarbetet mellan undersåtar i de ekonomiskt starkare länderna i syfte att återupprätta de länder, som kunna erbjuda tillräckliga garantier, antingen genom medgivande av lån eller krediter åt enskilda eller, om så är nödvändigt, genom lån åt staterna, förordar kommissionen att största möjliga antal av de stater, som äro representerade vid Genuakonferensen överenskomma om att stödja upprättandet av och un-

¹ Här hänvisas till ett promemorian bifogat utdrag ur förslag till överenskommelse mellan The Central International Corporation och vederbörande nationella institut.

derlätta verksamhet för ett internationellt institut och av härtill anslutna nationella institut med huvudsakligt ändamål, dels att undersöka möjligheterna för ett samarbete till Europas rekonstruktion, dels att medverka vid finansierandet av företag för sådant syfte, dels ock att samarbeta med andra syndikat eller företag och icke eftersträva någon monopolställning.»

Samtidigt har centralinstitutets organisationskommitté haft sammanträde i Genua och därvid beslutat vissa modifikationer i den för företaget ifrågasatta planen. Vid detta sammanträde voro följande länder representerade, nämligen Belgien, Canada, Danmark, England, Italien, Nederländerna, Norge, Schweiz, Spanien, Sverige, Tyskland och Tjeckoslovakien. Därvid överenskomms, att de nationella institutens kapitalinsats i centralinstitutet icke behövde överstiga £ 50,000, motsvarande ett minimikapital för det nationella institutet av £ 500,000. En dylik insats skulle medföra rätt till representation i centralinstitutets styrelse. För att emellertid undvika, att styrelsen för centralinstitutet av denna anledning skulle bliva en för stor och ohanterlig apparat för förvaltningen, beslöts samtidigt, att styrelsen skulle inom sig utse ett verkställande utskott, som skulle handha den dagliga tillsynen över företagets verksamhet. Huvudstyrelsen skulle sammanträda en gång i månaden, så vida icke sammanträden oftare påkallades.

Det ifrågasattes vidare vid sammanträdet, huruvida icke statsgarantien för kapitalets återbetalning till aktieägarna borde omfatta ej allenast kapitalet utan även en årlig ränta därå av 6 procent.

Representanterna för Japan, Nederländerna och Schweiz meddelade, att de komme att tillstyrka sina respektive regeringar att söka åvägabringa statsgaranti för ett kapital av från £ 500,000 till £ 1,000,000. För Canada ställdes i utsikt ett belopp av £ 1,000,000. Representanterna för Danmark, Norge, Sverige och Tjeckoslovakien ville för sin del tillstyrka statsgaranti för ett belopp av £ 500,000. Spaniens representant meddelade, att detta land ännu ej tagit ställning till frågan. Härav framgick sålunda att, under förutsättning av respektive statsmyndigheters godkännande, den sammanlagda summa, som komme att tillskjutas av Canada, Italien, Japan, Nederländerna, Norge, Schweiz, Sverige och Tjeckoslovakien kunde uppskattas till omkring £ 5,000,000. De fem huvudländernas andel, som skulle motsvara respektive 20 procent av återstoden komme sålunda att utgöra sammanlagt omkring £ 15,000,000 eller omkring £ 3,000,000 för varje land. Förhandlingarna i ämnet fördes alltjämt med Förenta Staterna och hade man den uppfattningen, att amerikanska finanskretsar komme att intressera sig för deltagande. I sådant fall skulle institutens totalkapital av £ 20,000,000 ökas i förhållande till den amerikanska anparten.

Det överenskomms slutligen, att de länder som önskade deltaga, skulle insända meddelande härom till den engelska organisationskommittén senast 30 dagar efter Genuakonferensens slut.

Det må slutligen antecknas, att de engelska representanterna i centralinstitutets organisationskommitté meddelat, att den statsgaranti, som enligt preliminär överenskommelse med de engelska statsmyndigheterna skulle givas åt det engelska nationella institutet, grundats på den förutsättningen, att detta

skulle av sin vinst, utöver 6 procents ränta på kapitalet, till en särskild amorteringsfond avsätta 20 procent per år och att när denna fond uppnått ett belopp av £ 1,000,000 garantien skulle i motsvarande mån minskas, varefter skulle förfaras på samma sätt vid varje fortsatt ökning av amorteringsfonden med £ 1,000,000 till dess garantiens totalbelopp på sådant sätt uppnåtts och denna förfölle.

Det i promemorian återgivna resolutionsförslaget angående upprättande av ett internationellt med därtill anslutna nationella institut med uppgift att medverka vid finansierandet av företag i syfte att deltaga i arbetet på Europas återuppbyggande har numera antagits av konferensen i Genua.»

Det här föreliggande förslaget, som närmast utarbetats vid internationella förhandlingar i London i februari 1922 och som varit föremål för behandling av den kommission, som vid Genua-konferensen tillsattes för diskussion av de finansiella frågorna, avser bildandet inom de ekonomiskt starkare länderna såväl inom som utom Europa av kreditinstitut med huvudsakligt ändamål att söka befrämja återupprättandet av de länder, som härjats av världskriget, genom medgivande av lån och krediter och i övrigt genom finansierandet av företag, som i sådant syfte kunna åstadkommas. För att underlätta samarbetet mellan dessa institut skulle bildas ett centralt internationellt institut med säte i London. Minimikapitalet för vart och ett av de nationella instituten skulle utgöra 500,000 pund sterling, eller alltså omkring 9,000,000 kronor, och dessas insats i det centrala institutet 50,000 pund sterling för varje. Sammanlagt beräknas ifrågavarande institutioner komma att förfoga över ett minsta kapital av 20,000,000 pund, varav 3,000,000 pund skulle tecknas av vart och ett av följande land, nämligen: Belgien, England, Frankrike, Italien och Tyskland.

I propositionen har förutsatts, att det belopp, varmed Sverige skulle bidra, högst 9,000,000 kronor, icke skall behöva kontant utbetalas, utan att saken skall kunna ordnas genom ställande av garanti för det nödiga kapitalets anskaffande, vilket möjligen kan ske medelst en garantifond i statsobligationer. Skulle det bli nödvändigt att från statens sida direkt tillskjuta medel till företaget i fråga, har detta ansetts böra ske på det sätt, att riksgäldskontoret tillhandahåller vad som kan erfordras intill dess eventuellt anslag kan bli uppfört å riksstaten. Mot att lånemedel tillsvidare anlitas för ändamålet syntes, enligt vad departementschefen framhållit, så mycket mindre vara något att erinra, som det finge förutsättas, att medlen komma att i sinom tid återbetalas till statsverket.

*Utskottets
yttrande.*

Att under nuvarande statsfinansiella situation, som även beträffande våra egna och nödvändigaste statsutgifter föranlett de största inskränningar, biträda ett så vittsvävande internationellt ekonomiskt projekt som det här föreliggande, måste givetvis vara ägnat att ingiva vissa betänkligheter. Om utskottet det oaktat ansett sig icke böra ställa sig avvisande mot ifrågavarande plan, sådan densamma finnes i propositionen framlagd, har detta föranletts av utskottets uppfattning, att skäl i detta fall kunna anföras, som motivera ärendets bedömande ur andra synpunkter än som pläga tillämpas vid avgörandet av vanliga utgiftsfrågor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, utgör den framlagda planen ett led i det internationella samarbete för Europas ekonomiska återställelse, om vilkets nödvändighet ingen tvekan torde råda och i vilket ej heller de neutrala länderna lär kunna underlåta att till det gemensamma bästa taga del. Genom förslagets realiserande synes kunna underlättas sådana av förhållandena påkallade ekonomiska åtgärder, vilkas företagande ur allmän internationell synpunkt kunna anses lämpliga och önskvärda. Planen har vid Genua-konferensen vunnit allmän anslutning, och representanterna för ett stort antal nationer, däribland Sverige, hava, såsom av ovanintagna promemoria framgår, gjort vissa utfästelser rörande åvägbringandet av de garantibelopp, som det skulle tillkomma de olika länderna att teckna.

Även om det synes svårt att med ledning av den i ärendet lämnade utredningen bedöma, i vad mån tillräckliga garantier föreligga för att det med förslaget avsedda syftet, nämligen att befrämja ur allmän internationell synpunkt önskvärda ekonomiska åtgärder, kan komma att förverkligas, torde det dock icke böra förekomma, att vårt land ställer sig avvisande mot förslaget, som innebär ett av de första försöken att ena olika nationer, så väl krigförande som neutrala, kring arbetet å Europas ekonomiska återuppbyggande. Givetvis hade det varit önskvärt, att planen förelegat närmare utformad, innan riksdagen haft att taga ställning därtill. Emellertid torde icke med frågans avgörande böra anstå. Av den lämnade utredningen synes framgå, att ifrågavarande organisation så snart som möjligt är avsedd att träda i verksamhet samt att definitivt besked om den ståndpunkt till densamma, som från de olika nationerna intoges, borde lämnas redan inom den närmaste tiden.

Av departementschefen har framhållits, hurusom med hänsyn till de föreliggande förhållandena ifrågavarande bemyndigande för Kungl.

Maj:t uppenbarligen måste bliva av mycket allmän innebörd, för att vägar må hållas öppna. Härav följer emellertid lika givet, anför departementschefen vidare, att en särskilt omsorgsfull prövning måste ägnas frågan från Kungl. Maj:ts sida, då det gäller att slutligen taga ställning till densamma. Enligt utskottets mening synes särskilt avseende därvid böra fästas vid, att den uppgjorda planen vinner allmän anslutning och att vederbörande stater genom tecknande av sina insatser bekräfta sin uttalade beredvillighet att medverka för dess realiserande.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må förbinda svenska staten att intill en kostnad av 9 miljoner kronor deltaga i det internationella arbetet för Europas ekonomiska återuppbyggande,

b) bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla statsobligationer eller kontanta medel till det belopp, som erfordras för fullgörande av de förbindelser, Kungl. Maj:t sålunda kan komma att ikläda staten.

Stockholm den 29 maj 1922.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, C. J. G. Swartz, N. A. Nilsson, J. Nilsson i Skottlandshus, H. F. Lamm, C. P. V. Nilsson, O. U. B. Olsson, J. L. Widell, C. G. Ekman, J. Nilsson i Malmö och O. Bergqvist samt

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, J. B. Eriksson i Grängesberg, K. V. Rydén, J. Jönsson i Revinge, O. H:son Waldén, O. Olsson i Kullenbergstorp, S. Bengtsson i Norup, P. B. Nilsson i Landeryd, C. R. Jansson i Falun, L. J. Carlsson-Frosterud, S. E. J. Lübeck och J. D. Norman.
